

#tuitsdecultura

@jaumecollboni Benvinguda iniciativa però IBI floristeries, Comerços, Gimnasos? I això davant #RevisióCadastral Una fiscalitat segons Regidor?

@sonia_recasens
Sònia Recasens regidora de Barcelona

Pontificar sobre literatura por haber leído novelas es como pontificar sobre arquitectura por haber visto edificios de paseo por la ciudad.

@josecvales
José C. Vales escriptor i filòleg

Si le parece tan mal, @ignacioaguado, que el cine quede excluido de la reducción del IVA, ¿Por qué lo apoyaron en el Congreso? #DER16Madrid

@jbeirak
Jazmín Beirak diputada de Podem

He somniat en una utopia en què els dies ordinaris eren no laborables i només es treballava els festius a mode testimonial i simbòlic.

@Sebastia_Jovani
Sebastià Jovani escriptor

va dir mai a ningú”, explicava Jaume Miravittles. S’hi va erigir l’estàtua *Soldat del poble*, de dotze metres d’alçària i reminiscències soviètiques realitzada per Miquel Paredes, autor de l’estatueta *El més petit de tots*, icona de la revolució.

L’única versió sobre l’absència de Dalí la va donar el director general de Belles Arts, el cartellista Josep Renau, a les seves *Memòries*: “El meu pla consistia a visitar personalment cadascun dels artistes convidats per rigorós ordre de prelatió, tal com ho havia fet amb Picasso. Dalí ocupava el segon lloc en la meua llista. A fi de preparar aquestes entrevistes, l’ambaixada va posar a la meua disposició un petit gabinet amb telèfon i una secretària mecanògrafa. Poc després de la meua segona entrevista amb Picasso i

A LA BIENNAL D’ANTIQUARIS

La galeria Mayoral porta a París obres de Picasso, Miró, Juli González i Calder

PAVELLÓ DE LA REPÚBLICA

L’enfrontament amb el cartellista Josep Renau va frustrar la participació de Dalí

mentre estava dictant alguna cosa a la secretària, va irrompre inopinadament Salvador Dalí en el gabinet. De sobte i sense cap mirament, es va posar a increpar-me a ple pulmó: que si al Govern no se sabia res del que passava a París, que si Picasso ja estava acabat i era un ‘grandíssim’ reaccionari, que si l’únic pintor espanyol comunista a París era ell, que si ‘el deixàvem en el primer lloc’... La ‘visita’ em va caure com una pedra. En aquell temps jo era bastant impulsiu i em va faltar sang freda [Renau tenia 29 anys]. Em vaig aixecar d’un salt de la cadira per dir-li que no estava acostumat que ningú em cridés, que si tenia una cosa per reclamar podia fer-ho des d’allà mateix –assenyalant-li el telèfon– al meu ministre, al cap del govern i fins a la mateixa presidència de la República...”. Segons el seu relat, Dalí va desaparèixer lívid i després de l’esbroncada ja no hi va haver més contactes. No se sap si va ser exactament així perquè no hi ha més testimonis i el relat de Renau incorre en contradiccions, almenys quant a les dates, però el que sí que es dedueix és que hi va haver enfrontament personal. I l’espai reservat a Dalí a la planta baixa, davant del *Gernika*, va acabar ocupat per una vitrina dedicada a l’obra de Federico García Lorca, amic de Dalí i afusellat un any abans a Granada.

Aquesta absència no va entelar l’èxit del Pavelló de la República. I com diu Juan Manuel Bonet, “cada dia que passa hi ha més consciència que l’Exposició Internacional va ser un esdeveniment excepcional”.

trines que hi havia al pavelló. Bonet n’ha estudiat tots els detalls i fins i tot es reproduïx la música que sonava entre aquelles parets.

Altres obres exposades el 1937, com les que va presentar la Generalitat, van tenir un destí millor. Van ser tornades i semiamagades pels Serveis de Recuperació del Patrimoni després de la victòria franquista, però el 1986 van reaparèixer als magatzems del Palau Nacional de Montjuïc.

Una altra qüestió encara no resolta del tot és l’absència de Salvador Dalí en l’exposició del 1937. En aquells moments a Dalí encara se’l considerava proper a la República. Mantenia contacte regular amb Picasso i es va oferir –una altra provocació?– al seu amic Jaume Miravittles, nomenat comissari de propaganda de la Generalitat, com a “comissari general de la imaginació pública” per “organitzar la vida irracional”. Fins i tot li va proposar aixecar un monument a la plaça de Catalunya. “Era un obelisc amb un simbolisme fàl·lic i de la part superior en sortia un raig, com una espècie de focs artificials, que insinuaven una ejaculació. Li vaig dir que no, que allò no es podia fer, i ell no ho

El mural es va desmuntar el febrer del 1938, i els sis plafons es van enviar en caixes a València

L’obra perduda

JOSEP MASSOT
Barcelona

Ara fa 35 anys (10-IX-1981) el *Gernika* tornava a Espanya d’un llarg exili. Estava en custòdia al MoMA en espera que Espanya recuperés les llibertats perdudes. No va tenir la mateixa sort el mural de Miró. El pavelló, dissenyat pel racionalista Sert, era minúscul, a escala humana, al costat de la monumentalitat agressiva de l’alemany i del soviètic. Poc després estarien en guerra. Espanya ja ho estava i la República anava perdent. Els artistes aportaven el que millor sabien fer, el seu art. Miró va triar la paret d’una escala interior a la cantonada nord-est de l’edifici. No s’havia enfrontat mai a una obra mural d’aquella mida, però es va enfilat a una bastida i en dues setmanes –“m’hi vaig llançar com un salvatge... amb risc de caure i trencar-me l’esquena”– va acabar la pintura.

Miró va rescatar la figura del pagès alçat en rebel·lió: el segador, amb un crit còsmic d’indignació sota un cel apocalíptic, meduses, algues, una falç alçada a la mà dreta i l’altra mà crispada buscant una estrella blava. Era del mateix blau que el seu *pochoir Aidez l’Espagne*, sota el qual havia escrit de pròpia mà: “En la lluita actual veig del costat feixista les forces obsoletes, i de l’altre costat, el poble, els immensos recursos creadors del qual donaran a Espanya un impuls que sorprendrà el món”.

El 25 de novembre es va tancar l’Exposició el febrer de 1938 Sert va acabar de desmuntar el pavelló, supervisant l’embalatge d’*El segador*, ja en molt mal estat. Picasso va donar el *Gernika* al poble espanyol. Miró també *El segador*. Però la seva generositat va ser la seva perdició. El *Gernika* es va salvar perquè es va quedar al taller de Picasso abans de ser exposat a Noruega, Londres, Leeds, Liverpool i finalment Nova York. Les caixes que contenien els sis plafons d’*El segador* van ser posats a cura del Ministeri d’Instrucció Pública i Belles Arts, dirigit per un jove i inexpert Renau, i enviades a València, malgrat que la capitalitat republicana ja havia passat a Barcelona. Després, Sert va donar diverses versions. Extraïades pel camí? Un assalt al tren? Al final de la seva vida va voler creure que potser havien quedat emmagatzemades a l’ambaixada de París. Jacques Dupin creia que els plafons van ser utilitzats com a material de construcció per emparar els soldats que esperaven ser evacuats al port de València. En l’època,

SUCCESSIÓ MIRÓ, 2016

Joan Miró pintant *El segador* el 1937

fins i tot el *Gernika* va ser considerat per molts com una mofa dels “sans sentiments del proletariat”. I Miró havia acariciat la idea de “fer una gran tela (com la de Pablo)... amb un nen ferit, unes cases en flames, un avió fet com un ocell de forma fantas-

DIFERENT SORT

Demà es compleixen els 35 anys del retorn del ‘Gernika’ a Espanya

JACQUES DUPIN

Els plafons (de celotex) haurien pogut servir d’empara a les tropes en retirada

magòrica en l’esperit de Brueghel o del Bosch, el cel blau, uns homes monstre que sorgeixen de l’ocell fantasmagòric i tiren bombes”.

El segador perdut és un document de la barbàrie de la guerra i reconstruir-lo acolorit no només seria tan absurd com inventar-se un cap per completar la

decapitada *Victòria de Samotràcia*, sinó un atemptat a l’esperit de l’art de Miró, el Miró que contínuament abandona el seu llenguatge per inventar-se’n un altre, el Miró que assassina la pintura, crema les seves teles o esborra els dibuixos a les vidrieres del Col·legi d’Arquitectes. Cap tecnonyap no pot reposar la temperatura i la disposició dels colors, la rugositat dels materials o la qualitat del traç febril amb què va pintar Miró.

El lector pot mirar la foto del mural i afegir-li mentalment els colors que Miró va recordar (a Catherine B. Freedberg) que havia pintat: “Blanc a les superfícies evidentment clares de la cara, la punta del nas i la base del coll; negre al mentó, els pòmuls, l’ull, l’orella i les dents, així com al braç esquerre. Tot el tors i alguns detalls a la barretina, a les mans i la falç, diversos tons de vermell, també al nas, la galta i el braç dret. Cada un d’aquests colors es reflectia en el fons, en què es van utilitzar altres colors, taques de verd brillant, de blau i de groc entre les superfícies de color amorf que comprenien el blanc i el suport de celotex. L’estrella, a l’angle superior dret, estava pintada de blau intens”.